

RALUCA DIANA PĂCURAR

THE SOCIAL DILEMMA. THE SEPARATION BETWEEN HUMANKIND AND TECHNOLOGY

Raluca Diana Păcurar

Babes-Bolyai University, Department of Philosophy, Cluj, Romania.

Email: ralucadianapacurar@gmail.com

Abstract: Nowadays danger might take multiple forms. When we are thinking of the 21st century, the first thing that comes up in our minds it's symbolized by technology. I am especially referring to social media. The place where beautiful opportunities might appear, amazing friendships might get started but also dangerous sequences might get in our ways. From my point of view, the entire humankind is pressed by social media and its negative effects. In the essay below, I am discussing the negative effects of technology upon our lives and the bad consequences of our actions that involve the internet. What started as the Supreme Good took an unexpected turn against us. We are living times where the Creation dominates the Creator and as time goes by our chances to psychologically survive this cybernetic war considerably decrease. Our real and actual chance is now so we have to act accordingly.

Keywords: social media, technology, manipulation, danger, superficiality, teenagers, threat, redemption

THE SOCIAL DILEMMA. DISOCIEREA UMANITĂȚII DE TEHNOLOGIE

Rezumat: În zilele noastre pericolul poate lua forme multiple. Când ne gândim la secolul 21, primul lucru care ne vine în minte este reprezentat de tehnologie. Iar prin aceasta, mă refer în mod special la social media. Locul în care se pot ivi oportunități frumoase, se pot lega prietenii minunate, dar, de asemenea, pot apărea și secvențe periculoase în viețile noastre. Din punctul meu de vedere, întreaga omenire este presată de social media, respectiv de efectele sale negative. În eseu de mai jos, voi aborda efectele negative ale tehnologiei asupra vieților noastre și consecințele

nefavorabile apărute de pe urma consecințelor acțiunilor noastre care includ internetul. Ceea ce a început drept Binele Suprem a luat o turnură complet neașteptată împotriva umanității. Trăim vremuri în care Creația ajunge să-și domine Creatorul, iar pe măsura trecerii timpului șansele noastre de a supraviețui psihic acestui război cibernetic scad considerabil. Adevărata noastră șansă este acum, așadar trebuie să reacționăm pe măsură.

Cuvinte-cheie: social media, tehnologie, manipulare, pericol, superficialitate, adolescenți, amenințare, izbăvire.

În ultimii ani, frecvența cazurilor de comportament deviant în rândul adolescenților de pretutindeni a crescut alarmant. Legătura dintre aceste consecințe, bolile psihice și rețelele sociale este de netăgăduit. Influența acestora poate cauza apariția unor varii simptome și boli precum anxietatea, dismorfia ori depresia. Pentru tinerii și tinerele expuse constant acestei învălmășeli informaționale, rezultatele pot fi devastatoare. Produsul unei lumi eminentemente digitalizate, în urma unei introspecții îndelungate, nu este satisfăcător, ba chiar dimpotrivă, l-am putea considera eşuat, contaminat. Ceea ce înseamnă că viitoarele generații sunt compromise încă dinainte de a avea un cuvânt de spus. Cum putem îndrepta tot răul făcut și transmis deja în lume? Cum putem anihila perdeaua opacă suprapusă vederii minților debutante? Care este procentajul real prin care putem îmbunătăți viitorul generațiilor tinere și facilitarea evoluției armonioase a urmașilor noștri?

Una dintre majorele probleme ale actualității este gravată pe capacul cibernetic al tehnologiei. Din momentul în care un obiect este creat, iar apoi oferit testării în masă, apar reacții variate ce vor deveni automat judecătorii finali ai ratei de supraviețuire, respectiv ai longevității acestuia pe piață. Ceea ce a pornit drept o idee creativă, revoluționară și extraordinară, pe măsura trecerii timpului, s-a transformat într-o sursă de acumulare a profitului. Psihicul uman este aparatul funcțional intrigant de al cărui psihism cu toții suntem legați și conform căruia acționăm negreșit. În ciuda unei anumite nonconformări asumate afișate de unii dintre noi, mai devreme sau mai târziu, rețeaua în care suntem anexați, ne va angrena în jocul periculos de-a „social media”, din ale cărui mreje hipnotizante, se poate scăpa abia prin nenumărate eforturi. Desigur că avem abilități multiple, desigur că putem lucra asupra propriei conștiințe și că ne putem auto-educa, respectiv selecta sursele de informație pe baza cărora concluzionăm, evaluăm și judecăm, însă oricât de puternici din punct de vedere psihic ne-am considera, algoritmi rețelelor de socializare au creat un sistem de operare spontan, imprevizibil, aflat cu un pas înaintea reacției umane. Scopul documentarului original Netflix intitulat „The Social Dilemma” este de a avertiza omenirea cu privire la riscurile ce apar odată cu hotărârea deschiderii unui cont de

social media¹. Din momentul în care hotărâm să ne alăturăm universului digital, o schimbare discretă dar perpetuă se va face simțită în cadrul simbiozei minte-corp. Cu cât ne amăgim mai mult cu atât ne pierdem mai tare. O anumită înstrăinare de propriul eu, din punct de vedere literar poate fi percepută nonșalant poetică, este vorba despre o dulce delăsare în iazul amărui al iluziilor sfruntate. *Niciun lucru mareț nu vine în viața muritorilor neînsoțit de un blestem*². Conform credinței poetului tragic grec Sofocle viața muritorilor este presărată cu o sumedenie de dificultăți și suferințe al căror rol este epurarea greșelilor, respectiv a păcatelor. Eroi tragiilor filosofului, sunt pedepsiți de soartă și obligați să supraviețuiască consecințelor propriilor acțiuni. De pildă, Oedip³ sau fiica sa, Antigona⁴ desemnează personaje caracteriale puternice, demne, capturate de propriul destin sumbru. În cazul Antigonei, respectarea legii străvechi și ascultarea îndemnurilor interne de a-și îngropa fratele care a venit să cucerească cetatea în pofida ascultării legii regești per se, o va condamna la moarte și închisoare⁵. Simbolul Antigonei este considerat drept evocator, traversând decadele și păstrându-și reala conotație servind drept exemplu al conduitei sale virtuozitate. Aceasta va rămâne demnă și încrezătoare în propriile fapte și decizii până la moarte, înfruntând-o curajoasă și înțelegând-o drept eliberatoare.

Adeseori devenim creatorii propriilor destine risipite în adieri gentile, creatorii propriilor trădări, minciuni, zâmbete și lacrimi, însă devenim totodată creatorii propriilor dependențe. Acestea întunecă judecata, ne leagă energetic și ne scufundă în adâncul conștiinței noastre demult părăsite. Problema majoră în cazul acestor tertipuri tentante, lăncezește camuflată în spatele aparenței. Firea umană vlăguită, copleșită în urma atâtor războaie purtate cu propria esență, firește, reprezintă o pradă ușoară în fața atacului strategic impecabil al dependenței cibernetice. Oricât de puternici am fi sau ne-am considera, oricât de deschiși am fi și de documentați, puterea nestăvilită a universului tehnologic, mai devreme sau mai târziu, captează întreaga atenție a utilizatorului său, producând profit și metamorfozând omul în produs, practic într-un obiect. O replică interesantă din cadrul documentarului a făcut referire la importanța

înțelegerii faptului că dacă nu plătești pentru un produs, înseamnă că în realitate, tu devii produsul pentru care se plătește⁶. Dacă stăm să reflectăm asupra acestei idei, nu putem nega valoarea acesteia de adevăr, ba mai mult, de aplicabilitate. În era generațiilor deprinse cu tehnologia, adevărata piatră de încercare pentru adolescenți este de a reuși să-și ducă la îndeplinire planurile, obligațiile și visele, respectiv, de a nu se lăsa controlați și ținuți în loc de campaniile publicitare agresive dominante ale mediului digital. În ciuda competiției acerbe ce se desfășoară între aplicații, pe menținerea cât mai îndelungată a atenției vizualizatorului, acesta din urmă trebuie să își realizeze importanța și rolul jucate în cadrul unei lumi meschine angajate în goana după agoniseală și profit. La urma urmei, dintotdeauna gloata a avut un cuvânt de spus ori o decizie de luat. Oricât de neînsemnați am putea părea, uniți, oamenii au capacitatea de a schimba și înfăptui orice. Precum în povestea „Puterea copilăriei” al lui Lev Tolstoi, *gloata* joacă rolul protagonistului în privința luării deciziilor de natură etică, iar astfel și noi, oricând putem decide parcursul propriilor vieți.⁷ În contextul creat de scriitorul rus, mulțimea descătușată, instigată la ură, pecetluiește soarta deținutului condus spre moartea iminentă, iar destinul său pare pecetluit până în momentul de maximă surpriză în care, fiul său aleargă plângând și își face loc prin mulțime pentru a ajunge la tatăl său⁸. Acest climax al înduioșării iremediabile a grupului înfuriat prin inocența și disperarea afișate de bietul copil, crează posibilitatea unui sfârșit atipic, fericit. Gloata, din furia și ura de nestăvilite acumulate, se metamorfozează iremediabil, transformându-se într-o instanță permisivă și iertătoare⁹. Drept deznodământ, deținutul scapă cu viață, iar gloata strigă la unison să fie eliberat și iertat; ceea ce se și întâmplă¹⁰. Transpunându-ne într-un plan utopic, și revenind la problematica noastră, imaginați-vă puterea pe care o deținem cu adevărat; dacă fiecare dintre noi ar renunța la contul de social media, aceste companii-gigant ar intra în faliment negreșit.

Documentarul în cauză debutează prin a interviua un număr de persoane calificate în domeniul creării de conținut, respectiv fondării unor aplicații hiper-cunoscute și a managerierii acestora, cu privire la aspectele pozitive oferite la început de apariția anumitor aplicații

precum Facebook sau Whatsapp. Printre beneficiile aduse de acestea s-au numărat și regăsirea unor vechi prieteni, a rudelor îndepărtate, a donatorilor de organe, posibilitatea de a întâlni noi oameni, de a comunica cu prietenii noștri ușor și rapid și de a ne alătura unor grupuri cu care împărtășim aceleași interese. Cu toate acestea, legea firii ne subjugă unui presentiment omniprezent, de a cărui ferocitate cumva nu ne mai ascundem pentru că am învățat să conviețuim cu acesta. Este de la sine înțeles că, pentru a se păstra un echilibru, viața ne scoate în cale episoade ambivalente, pentru ca noi să știm aprecia evenimentele transformatoare care ne alcătuiesc existența. Însă ceea ce a debutat printr-o serie de consecințe pozitive fără precedent, s-a transformat nesimțitor într-o pleiadă de efecte negative, meschine, manipulative și extrem de periculoase la adresa întregii omeniri. În cadrul documentarului, discuția onestă dintre profesioniștii intervievați și producători relevă un adevăr înfiorător al contemporaneității în privința mediului digital și al afacerilor uriașe create pe spatele fiecărui utilizator în parte¹¹. Însăși unele dintre persoanele care au influențat într-o anumită măsură cursul evoluției acestor aplicații și al algoritmilor acestora, au hotărât că a sosit momentul să destăinuie publicului larg anumite aspecte negative sondate de către magnați cu scopul îmbogățirii exagerate și a preluării controlului majoritar al vieților consumatorilor. Una dintre persoanele intervievate este fostul vicepreședinte senior în inginerie al Twitter, al cărui replică: „Cât eram acolo simțeam că fac ceva bun, nu cred că mai simt la fel”, întărește realitatea crudă, nefastă a acțiunilor camuflate, întreprinse în spatele cortinei iluzorii¹². Ceea ce a început pretinzându-se drept un bine universal, pe parcurs și-a dezvăluit intențiile triviale și false, devenind o afacere însetată de triumf și ignorantă față de strigătul de ajutor al oamenilor.

Documentarul ne atrage atenția asupra modului în care se câștigă adevăratul profit de pe urma utilizării unor site-uri aparent gratuite. Miza este dominarea totală a atenției vizualizatorului, iar pentru ca acest scop să fie atins, s-au implementat adevărate strategii în cadrul politicii acestor companii. De la design-ul unui site sau al unei aplicații, la modalitatea în care apar notificările și felul în care ne sunt studiate profilele pentru a ni se recomanda pagini complementare

preferințelor fiecăruia dintre utilizatori, toate converg înspre captarea exclusivă și iremediabilă a atenției, voinței și a gândurilor consumatorilor. Timpul pe care îl petrecem pe aceste aplicații este, de asemenea, contorizat, iar încercarea de a ne manipula spre a-l extinde este irefutabilă.

O altă consecință toxică este reprezentată de modalitatea subversivă a acestor rețele de a se infiltra în concepțiile copiilor și ale tinerilor care reprezintă un grup vulnerabil, în special în contextul noilor dezvoltări tehnologice. La vârsta tuturor posibilităților, avem tendința de a imita o sumedenie de modele și de a crede în pseudo-bunătațea celor din jur. Este etapa vieții în care ne proiectăm propriile concepții și începem să ne delimităm principiile, respectiv prioritățile. Acum să facem un exercițiu de imaginație în care ne propunem să dezvăluim adevărata influență a mediului digital asupra mecanismului psihic al adolescenților. În urma obținerii statisticilor referitoare la creșterea brutală a cazurilor de sinucidere în rândurile tinerilor și a pre-adolescenților, un adevăr șocant iese la suprafață¹³. În cazul copiilor cu vârste cuprinse între doisprezece și paisprezece ani, rata spitalizării și a încercărilor de suicid a crescut cu 151% față de anii precedenți, în care aceste aplicații nu cunoscuseră o asemenea amploare¹⁴. Printre tulburările psihice și schimbările nesănătoase de percepție se numără și *dismorfia Snapchat*, în care subiecții doresc să se opereze pentru a arăta în viața reală precum filtrele de pe ecranele gadgeturilor proprii¹⁵. Toate aceste aspecte pot trece cu ușurință drept complet absurde, însă, sumbrul adevăr ne dezvăluie latura fundamental întunecată a rețelelor de socializare care au prins viață și își creează propriul drum în contemporaneitate. Sondarea aspectului fizic drept mijloc de captare a gândurilor, libertăților și ideilor autentice ale unei singure persoane, reprezintă un fapt meschin. Întregul internet ne vinde iluzii a căror clasificare a trecut de ordinul sutelor de mii și pentru care nimeni nu mai poate fi tras la răspundere, deoarece mecanismul a prins viață. Și prin aceasta, fac referire la analogia din documentar care prezintă spectatorului următorul avertisment: “un instrument va sta în loc așteptând să fie folosit, în schimb, ceea ce nu este un instrument va cere lucruri de la tine...Social

media nu este un simplu instrument, are propriile țeluri și mijloace de a le atinge folosind psihologia împotriva utilizatorului”¹⁶. Iar această entitate ce a prins viață cu fiecare utilizator în plus angrenat întregului proces, reprezintă o amenințare pentru întreaga omenire, o amenințare pentru bunul și firescul mers al lucrurilor dar; și o amenințare referitoare la modalitatea în care alegem să ne privim. Frumusețea falsă, iluzorie, supraapreciată și totodată supralicitată în cadrul acestor medii este fundamental toxică, inhibantă pentru tinerii din toată lumea. Am învățat prin inocularea acelorași informații primite cu religiozitate, să judecăm cu susul în jos și să ne inversăm axa principiilor, ajungând să recurgem la toate acestea și la multe alte eforturi incomensurabile în schimbul unei pseudo-validări. La finalul zilei, întrebarea pe care ar trebui să ne-o adresăm este dacă merită să ne schimbăm esența și autenticitatea pentru cinci minute de faimă, dacă merităm să ne vindem atât de ieftin și cu atâta ușurință. Odată cu informațiile pe care le cedăm în mod voluntar, pierdem și o parte din sinele nostru, iar această pierdere este cea cu adevărat transformatoare. Deși nu pare, schimbarea se întâmplă. La început trecând drept imperceptibilă poate să pară inofensivă, în schimb, pe măsura trecerii timpului, pierderea propriului eu va lăsa un gol de neumplut în sufletele tuturor, iar ceea ce provoacă dependența este aparența unei false umpleri a acestuia cu aprecierile efemere ale altor utilizatori. În schimb, dacă ne-am opri chiar și pentru o clipă și am medita puțin în privința felului în care suntem atrași în capcana digitalizării, am observa că singurele persoane care au posibilitatea de a ne elibera de lanțurile sclaviei suntem noi înșine. Așadar, schimbarea va începe cu fiecare dintre avatarurile subjugate acestei rețele.

Unul dintre intervievații acestui documentar declară că au fost cu toții naivi în privința reversului medaliei; eliberarea acestor lucruri în lume le-a oferit posibilitatea de a prinde o viață proprie, ajungând să fie folosite în cu totul alte scopuri decât se intenționa inițial¹⁷. Nimeni nu poate contesta pleiada de acțiuni bune pe care era internetului ni le oferă și sumedenia facilităților cu care ne-am acomodat, așa spune, cu mare ușurință. Însă, universul presupune o dualitate constantă în toate aspectele pe care le determină, iar astfel, orice aspect pozitiv va fi însoțit de unul negativ cu scopul echilibrării balanței și păstrării unei

anumite armonii. În limbaj cartezian, dualismul minte-corp face distincția clară dintre materiile de bază din care sunt formate aceste două elemente formative. Insul trebuie să se îngrijească atât de trup, cât și de spirit pentru o fuzionare propice. Minte pe care nu o putem palpa, sau atinge și care nu ni se dezvăluie precum corpul, este dirijorul acestuia conform marelui filosof francez René Descartes¹⁸; ea nu poate fi analizată în mod autentic de către un observator exterior, putând fi cunoscută doar de subiectul însuși. În *Meditații*, Descartes ajunge la concluzia că se poate îndoii chiar și de existența corpului său, însă de cea a minții sale nu are cum¹⁹. Conform perspectivei carteziene, rațiunea și gândirea per se, ne asigură existența, astfel, este datoria noastră ca indivizi să trecem prin filtrul propriei rațiuni, orice problematică ori aspect care ni se relevă.

În privința modului în care percepem realitatea, un film inspirat intitulat "The Truman Show" este cu adevărat evocator prin intermediul talentaților actori dar și a întregii producții. În această peliculă, protagonistul joacă rolul personajului neștiutor, a cărui viață este manevrată din exterior, întreaga sa lume fiind o simulare. Pornind de la părinții săi care sunt tot actori angajați și ajungând la realitatea înconjurătoare, fiecare detaliu care îi materializează viața este o fraudă. Nimic nu este adevărat, viața lui Truman fiind o enormă iluzie. Pe parcursul derulării filmului, anumite aspecte ies la iveală, protagonistul depistând un reflector cinematografic căzând din cerul artificial de dimineață, și radioul mașinii lui Truman surprinde o conversație a producătorilor vieții sale despre acesta. Această peliculă cinematografică reprezintă analogia perfectă pentru felul în care, și noi, acceptăm realitatea lumii care ne este prezentată. Suntem dependenți de interconectarea cu lumea, cu alți utilizatori, iar simpla realizare a acesteia ne provoacă eliberarea automată a dopaminei, însă aceasta nu e totul. Mediul online reprezintă un pericol real datorită puterii sale de atracție extraordinară a unui public extrem de tânăr prin fața căruia circulă o sumedenie de știri false. Această tehnică de obținere a cât mai multe vizualizări și accesări poate fi percepută drept agasantă pentru majoritatea utilizatorilor, iar răspândirea

diverselor grupuri private poate fi de asemenea, extrem de periculoasă²⁰.

Finalul documentarului aduce în discuție un aspect de o importanță majoră pentru înțelegerea social media; puterea de absorbție a tehnologiei, respectiv depășirea și copleșirea tuturor slăbiciunilor umane. Omenirea riscă să piardă lupta contra Inteligenței Artificiale, pe măsura evoluției galopante a celei din urmă. Trăim vremurile în care produsul prinde viață depășindu-și creatorul și vociferează șah mat la adresa omenirii prin vanitificarea majorității indivizilor și manipularea excesivă a acestora. Concluzionând, opinia mea emerge către cea a specialiștilor, fuzionând cu ideea conform căreia ar trebui să căutăm o manieră de a ne disocia cât mai urgent de tehnologie și de toxicitatea ei. Indiferent cât de dificil ar fi, această disoluție trebuie să se petreacă, deoarece cu cât trece mai mult timp, cu atât ne trezim mai hipnotizați și mai scufundați în mrejele perfide ale întregii afaceri tehnologice. A sosit timpul revelației umane salvatoare.

Notes:

¹ Jeff Orlowski (Director), 2020, *The Social Dilemma*, 2020, produced by Larissa Rhodes, <https://www.thesocialdilemma.com>.

² Jeff Orlowski (Director), 2020, *The Social Dilemma*, 2020, produced by Larissa Rhodes, <https://www.thesocialdilemma.com>.

³ Oedip a fost legendarul rege grec al orașului Theba. Un erou tragic al mitologiei grecești, Oedip a îndeplinit accidental profeția care spunea că el va ajunge să își ucidă tatăl și să se căsătorească cu mama sa, aducând astfel dezastru în orașul și în familia lui.

⁴ Antigona este o tragedie scrisă de Sofocle care a avut premiera la Dionisia din 442 î.Hr.. Situată cronologic după Oedip rege și Oedip la Colonos, aceasta a fost scrisă prima.

⁵ Sophocles, 1993, *Antigone* (New York: Dover Publications).

⁶ Jeff Orlowski (Director), 2020, *The Social Dilemma*, 2020, produced by Larissa Rhodes, <https://www.thesocialdilemma.com>.

⁷ Lev Tolstoi, 1968, *Puterea copilăriei* (București: Editura Tineretului).

- ⁸ Lev Tolstói, 1968, *Puterea copilăriei* (București: Editura Tineretului).
- ⁹ Lev Tolstói, 1968, *Puterea copilăriei* (București: Editura Tineretului).
- ¹⁰ Lev Tolstói, 1968, *Puterea copilăriei* (București: Editura Tineretului).
- ¹¹ Jeff Orlowski (Director), 2020, *The Social Dilemma*, 2020, produced by Larissa Rhodes, <https://www.thesocialdilemma.com>.
- ¹² Jeff Orlowski (Director), 2020, *The Social Dilemma*, 2020, produced by Larissa Rhodes, <https://www.thesocialdilemma.com>.
- ¹³ Jeff Orlowski (Director), 2020, *The Social Dilemma*, 2020, produced by Larissa Rhodes, <https://www.thesocialdilemma.com>.
- ¹⁴ Jeff Orlowski (Director), 2020, *The Social Dilemma*, 2020, produced by Larissa Rhodes, <https://www.thesocialdilemma.com>.
- ¹⁵ Jeff Orlowski (Director), 2020, *The Social Dilemma*, 2020, produced by Larissa Rhodes, <https://www.thesocialdilemma.com>.
- ¹⁶ Jeff Orlowski (Director), 2020, *The Social Dilemma*, 2020, produced by Larissa Rhodes, <https://www.thesocialdilemma.com>.
- ¹⁷ Jeff Orlowski (Director), 2020, *The Social Dilemma*, 2020, produced by Larissa Rhodes, <https://www.thesocialdilemma.com>.
- ¹⁸ René Descartes, 2012, *Discurs asupra metodei* (București: Editura Gramar).
- ¹⁹ René Descartes, 2012, *Discurs asupra metodei* (București: Editura Gramar).
- ²⁰ Peter Weir (Director), 1998, *The Truman Show*, 1998, Produced by Scott Rudin, Andrew Niccol, Edward S. Feldman, Adam Schroeder, Release date June 1.

Bibliografie

- Descartes, René. 2012. *Discurs asupra metodei* (București: Editura Gramar).
- Sophocles. 1993. *Antigone* (New York: Dover Publications).
- Tolstói, Lev. 1968. *Puterea copilăriei* (București: Editura Tineretului).
- Orlowski, Jeff (Director). *The Social Dilemma*. 2020. Produced by Larissa Rhodes <https://www.thesocialdilemma.com>.
- Weir, Peter (Director). 1998. *The Truman Show*. Produced by Scott Rudin, Andrew Niccol, Edward S. Feldman, Adam Schroeder. Release date June 1.